

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפישה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, ב"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סוד שנתקל, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סוד קדימות; אולא = גיש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציאה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.1 ויקרא אמר כא,א
בבלי יבמות קיד,א

ויקרא שמיני יא,מב: פל' הולך על-גחון וכל הולך על-ארבע עד קל-מרבח רגלים לכל-השרץ השרץ על-הארץ לא תאכלום פי-שקץ הם:
ויקרא אחרי מות יז,ב: על-בן אמרתי לבני ישראל כל-גפוש מכם לא-תאכל דם
והגדר הגדר בתוככם לא-יאכל דם:
ויקרא אמר כא,א: ויאמר ה' אל-משה אמר אל-הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לגפוש לא-יטמא בעמיו:

טט - סוגיה האם מצווה בית דין להפריש קטנים מעבירה כגון אכילה אסורה
תא שמע (ויקרא שמיני יא,מב) לא תאכלום פי-שקץ הם - מרכא טפחא מרכא סלוק (ופירושו) לא תאכלום, (ובא הכתוב) להזהיר הגדולים על הקטנים (גדולים אסורים לאכול ואסורים להאכיל לאחרים וביניהם קטנים)
מאי לאו דאמרי להו (האם לא שאומרים להם) לא תאכלו (להפריש מן העבירה, ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידיהם (שלא יאכילו לו, לקטן, בידיהם דבר טמא אבל אין הוכחה מכאן שצריך להפרישו כאשר הוא אוכל בעצמו)
תא שמע (ויקרא אחרי מות יז,ב) כל-גפוש מכם לא-תאכל דם (- מרכא טפחא מונח אתנה, יתור לרבות), להזהיר הגדולים על הקטנים.
מאי לאו דאמרי להו (האם לא מדובר שהגדולים אומרים להם לקטנים)
לא תאכלו (דם ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידיהם (שלא יאכילו לו, לקטן, בידיהם, דם)
תא שמע (ויקרא אמר כא,א) אָמַר... וְאָמַרְתָּ לְהַזְהִיר הַגְּדוּלִים עַל הַקְּטָנִים. מאי לאו דאמר להו לא תיטמו (האם לא מדובר שהגדול אומר להם לקטנים לא תיטמאו. ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידיהם (שלא יטמאו הקטן, בידיהם, אבל הנטמא מעצמו אין חובה להפרישו)

סיכום בבלי יבמות קיד,א מביא שלושה מקראות, שבכולם לענין לרבות אחרים על המדוברים (כמו קטנים על הגדולים) מופיעה תבנית טעמים מרכא טפחא למלים לא תאכלום, כל-גפוש מכם, אָמַר אל-הכהנים. הגמרא מסכימה שיש בהם יתור לרבות אבל דוחה שמהם אפשר ללמוד חובת הגדולים להפריש קטנים מן העבירה.

אָמַר אל-הכהנים - מרכא טפחא, יתור לרבות כהנים בעלי מומין
בְּנֵי אַהֲרֹן - מונח לפני אתנה מרבה, אתנה - מגביל (א) כתו"כ בני אהרן אין מיטמים למתים, מטמות הן בנות אהרן למתים. (ב) כ-תו"כ בני אהרן שהם כהנים, יצאו (התמעטו) חללים. תו"כ מרבה מ- בְּנֵי אַהֲרֹן בעלי מומין לאזהרת הטומאה. אם מדובר בעלי מומין העובדים במקדש בעבודות שאינן לעיני הציבור (כגון תילוע עצים) אז אפשר כי הם מתרבים בקרא אָמַר אל-הכהנים - מרכא טפחא, יתור לרבות, ואלו מבני אהרן שכבר לא מגיעים לעבודה במקדש אפשר כי הם מתרבים מהקרא בְּנֵי - מונח לפני אתנה המרבה.

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם - מונח זקא-קטן, דרשה לרבות טומאות הפורשות מן המת בנוסף לדם, ודרשת לימוד אלפני ולאחריו.
לְגַפְשׁ לֹא-יִטְמָא בְּעַמּוּי - מרכא טפחא, יתור לרבות, סלוק מגביל איסור ההיטמאות למת.

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם - (אתנה) מונח זקא-קטן, אם זה תיאור והבא לְגַפְשׁ לֹא-יִטְמָא בְּעַמּוּי המצוה אזי כאן לימוד אלפני ולאחריו. הלימוד אלפניו מתבטא באזהרה לכהנים הבוגרים עצמם, ולאחריו באזהרה על גרימת טומאה לכהנים אחרים וביניהם הקטנים.

הגמרא לומדת שיש להזהיר הגדולים על הקטנים מהמלים אָמַר... וְאָמַרְתָּ. לגמרא מובן שהאזהרה היא על מניעת טומאה לְגַפְשׁ לֹא-יִטְמָא אף שלא מזכירה זאת במפורש.

- נסביר בשלבים את תבנית הטעמים של לְגַפְשׁ לֹא-יִטְמָא בְּעַמּוּי
- לְגַפְשׁ לֹא-יִטְמָא - מרכא טפחא, יתור לרבות, לא טמאו עצמכם ולא תגרמו טומאה לכהנים אחרים וביניהם קטנים.
- כ-תו"כ דורש ממלת לְגַפְשׁ לֹא-יִטְמָא בְּעַמּוּי, ואפשר שדרשת הרבוי נתמכת מהתבנית לְגַפְשׁ לֹא-יִטְמָא בְּעַמּוּי - מרכא טפחא סלוק בתפקיד יתור לרבות ומרבה על המת לטומאת מת את הדם ע"פ (דב' יב,כג) כי הדם הוא הנפש, ושמירה מפני היטמאות בשאר כל הטמאות הפורשות מן המת נדרשות מ- וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם - מונח זקא-קטן
- בְּעַמּוּי - סלוק מגביל איסור ההיטמאות למת, תו"כ בזמן שעמיו (לויים, ישראלים) שם אינו מטמא, מיטמא הוא למת מצוה.

ויקרא אמר כא,י: וְהִפְחֵן הַגְּדוֹל מֵאֲחִיו אֲשֶׁר-יִזְעַק עַל-רֵאשׁוֹ וְשָׁמַן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת-יָדָיו לְלִבֵּשׁ אֶת-הַבְּגָדִים אֶת-רֵאשׁוֹ לֹא יִפְרֹעַ וּבִגְדָיו לֹא יִפְרָם:

אם (וי' אמר כא,יב) כִּי יָזַר שָׁמַן מִשְׁחַת אֲלֵהוּ עָלָיו טעם יָזַר תלישא בראש תיבה (מנחת שי) מלמד בין היתר על שיעור מינימום של שמן המשחה, אז אפשר כי טעם (וי' אמר כא,י) וְהִפְחֵן - תרסא בתפקיד שיעור שמן יתר של אֲשֶׁר-יִזְעַק עַל-רֵאשׁוֹ וְשָׁמַן הַמִּשְׁחָה - ושיעור זה צריך להיות מעל כזית כי אחרת אין אפשרות לכהן גדול או למלך לסוך משמן המשחה שבראשם למקום אחר בגופן אשר נדרש ב- (וי' קד' כז), וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִקַּח אֶת-אֶחָיו פִּי תַפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל - יְכִינֹס כְּרִיתוֹת פֶּרֶק אֶבֶן כַּגֹּז וְהִסֵּךְ בְּשֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה. שנעשה רק פעם א' ע"י משה, ומושחין ממנו את הכה"ג ... וכסוך זר ממנו כזית, או אפילו מלך וכוה"ג ססכו מהשמן שבראשם במקום אחר בגופן כזית, חייב כרת [רמב"ם שם ה"י]:

בבלי יומא יח,א גמ' בשלמא שמא שכח ... והתניא (ויקרא אמר כא,י) וְהִפְחֵן הַגְּדוֹל מֵאֲחִיו - תלישא-קטנה - בתפקיד בעל בחינה נעלה, ענות (כדוגמת אז ישיר משה (ת"ק)) בתפקיד שיעור לבית דין של שבעים ואחד לדון כ"ג,
קדמא ואזלץ בתפקיד מלמד, שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, ובעושר. אחרים אומרים: מנין (למדים) שאם אין לו (עושר משלו) והוא ראוי להיות כהן גדול (מצד הצטיינותו בשאר המעלות) שאחיו הכהנים מגדלין אותו (בעושר משלהם) תלמוד לומר וְהִפְחֵן הַגְּדוֹל מֵאֲחִיו - תלישא-קטנה קדמא ואזלא (שאם יש צורך) גדלהו משל אחיו (מנכסי אחיו הכהנים)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
הפניות השערות: אחת: סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפא – יתור לרבות, סכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית: (קדפא – סדר קרימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק ריבון לנשוא אחר בהלכה;

תורה שלמה [קב] ע"פ תנחומא – הכהן הגדול ממיכאל השר הגדול, [קג] הגדול ממשא רבינו

[קד] ע"פ סנהדרין ב,א טז,א נידון רק בבית דין של שבעים ואחד וכן בפיה"מ לרמב"ם

[קט] ע"פ תנחומא והפכה הגדול מאחיו אשר יוצק על-ראשו ושמן המשחה באמצע, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג

אשר יוצק – מרכא = מאריך (ואחריו מונח פסק מהפך פשטא) בתפקיד מאריך כאן מתאר, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג

[קיא] ע"פ הוריות יב,ב תניא דברים שבין כ"ג וכהן הדיוט ... פר הבא על כל המצות ופר יוה"כ ועשירית האיפה. לא פורע ולא פורם ... אינו מטמא לקרובים ... וכולן נוהגים במרובה בגדים ... וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מה' דברים האמורים בפרשה. לא

פורע ולא פורם ואין מטמא לקרובים ומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה ... מה"מ ד"ר והפכה הגדול מאחיו זה כ"ג, אשר יוצק

על-ראשו ושמן המשחה זה משוח מלחמה, ומלא את-ידו ללבש את-הבגדים זה מרובה בגדים, ועל כולם הוא אומר את-ראשו

לא יפרע ובגדיו לא יפרם: [יא] ועל כל-נפשית מת לא יבא

אשר יוצק על-ראשו ו – מונח מונח פסק שמן המשחה – מהפך פשטא, כעין מידה כתוב סדור שנחלק

* קריאה אחת ללא פסק אשר יוצק על-ראשו שמן המשחה משמעה כהן משוח בשמן המשחה וזה יכול להיות כהן גדול

וגם כהן משוח מלחמה

* קריאה אחת עם פסק אשר יוצק על-ראשו ו – מונח מונח פסק שמן המשחה משמעה כהן משוח מלחמה שהוא גדול

מאחיו לנסיבות מסוימות. או כהן גדול אשר נפסל והעבירוהו מתפקידו כגון כי נטמא, כי נפל בו מום

על-ראשו ושמן המשחה – מונח מרמז לאופן משיחת כ"ג וכן כלי הקדש באות כ היוונית

על-ראשו ושמן המשחה – מונח פסק לפני תבנית מהפך פשטא מונח זקא-קטן, מונח כזה מרמז על כעין שתי סדרות של תבנית מהפך

פשטא מונח זקא-קטן, (א) משיחת כ"ג שהוא גם ומלא את-ידו ללבש את-הבגדים מרובה בגדים

(ב) משיחת כהן משוח מלחמה כאשר טעם פסק מעיד שהוא לא מרובה בגדים

ויקרא אמר כא,יא: ועל כל-נפשית מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא:

רש"י ועל כל נפשית מת, באהל המת:

נפשית מת, (נזיר לח) להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל:

לאביו ולאמו לא יטמא, (סנהדרין ד', ת"כ) לא בא אלא להתיר לו מת מצוה:

רמב"ן את-ראשו לא יפרע וגו' ועל כל-נפשית מת. נמשך לפניו עם "נפשות מת", יאמר שלא יפרע ולא יפרום על כל נפשות מת,

ולא יבא עליו:

טטור"ל – אפשר שפירוש הרמב"ן "נמשך לפניו עם נפשות מת" משמעו ש- את-ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם: וגו' הוא גם לימוד

אלפניו אל שלפני האתנח ב-(כא,י), כי כ"ג חייב בהופעה נאה בכל עת, וגם לימוד לאחריו (בלשון הרמב"ן "נמשך לפניו"), וגם לאחריו

לפסוק י"א שאפילו על אביו ועל אמו לא ינהג באבלות גלויה כשאר האבלים.

תבנית הטעמים של (כא): את-ראשו לא יפרע – (אתנח) פשטא מונח זקא-קטן אכן עשויה להיות לימוד אלפניו כאשר היא התיאור

ואחריו תבוא ההלכה, אבל כאן היא גופא ההלכה ואחריו עוד הלכה ובגדיו לא יפרם. וכבר מצאנו מקומות אחדים בהם יש שתי

הלכות ואז נראה שהלימוד היה גם כן אלפניו ולאחריו. אלפניו שלא רק לאביו ולאמו לא יטמא: אלא אף לא ינהג בהלכות אבלות.

בעה"ט ועל כל-נפשית מת, כל הפסוק האותיות של סופי תיבות כפולות; רמז לרביעית דם הבא משני מתים שמטמא:

חזקוני ועל כל-נפשית מת לא יבא אזהרה לכהן גדול שלא יכנס באהל המת ואין לי אלא כה"ג שהוזהר בלא יבא מניין לרבות כהן

הדיוט אלא גמר ג"ש לא יטמא בכ"ה מלא יטמא בכ"ג מה לא יטמא האמור בכ"ג מוזהר אף בלא יבא, אף לא יטמא האמור בכ"ה

מוזהר נמי אף בלא יבא. ת"כ:

ראב"ע ... וטעם לאביו ולאמו, שהיא מצוה עליו לכבדם בחייהם ובמותם ואף כי לאחיו ולבנו:

ועל – תביר – מחלק ב- **לא יבא** – לשייך ל- **כל-נפשית מת** ואז לא יבא, וללא שייך וממועט מ"לא יבא" היינו שחייב לבוא. בהמשך

יתברר מה שייך ומה לא שייך.

על – במובן ויבוא מלמעלה (ולא במובן סמוך) היינו שמאהיל (זהו אהל) או שיבוא אל אהל (בית) שאז תקרת הבית מעליו. ההאלה או

הבית מכילים "כל-נפשית מת". הקרא קובע שבאופן כללי כהן גדול "לא יבא" לידי האהלה או כניסה לבית כזה. נוכיח על-פי תבנית

הטעמים שממעט מאיסור מצב של האהלה על או כניסה לבית שבו מת מצווה, כלומר מתיר במת מצווה.

כל-נפשית מת – מרכא טפא – יתור לרבות, (א)מצד התוכן, כללות המתים; (ב) מצד היתור לרבות, להביא רביעית דם מן המת שמטמא

באהל (רבנן כתיב נפשת בלשון יחיד); ג) תניא ר' עקיבא אומר מנין לרביעית דם הבא משני מתים (קרי נפשות בלשון רבים)

לא יבא – מונח אתנח, ההלכה (א) שלא יבוא באהל (יאהיל) או בבית ששם המת או רביעית דם ממת אחד או משניים

(ב) שלא יגע במת או ברביעית דם מת (או מתים)

לאביו ולאמו – מרכא טפא אחרי אתנח, יתור לרבות משהו ושייך למידה דבר המלמד על חבירו הכתוב לפניו.

שלב א' נברר מהו הדבר המלמד. דבר זה הוא כללות בני משפחתו שחייב בכבודם ואפילו הכי **לא יטמא**: - מרכא סוף-פסוק – ממעט

מכבודם וההלכה לאביו ולאמו לא יטמא אף כי לבני משפחתו שאינו חייב בכבודם (ע"פ ראב"ע).

שלב ב' נברר מה בא ללמד על חבירו הכתוב לפניו. **לא יבא** מחולק לשייך **ועל כל-נפשית מת** שאז לא יבא, וללא שייך שאז יבא. מהו

המצב שבו כ"ג יבא על נפשות מת? כאן הסיפא של הפסוק לאביו ולאמו – מרכא טפא הוא יתור לרבות. הרי כאשר אביו או אמו מתים

הם בכלל "כל-נפשות מת" אם כן היתור לרבות בא לומר שיצא מן הכלל לא ללמד על עצמו אלא ללמד על הכלל או דבר אחר והמסקנה

שנטמא במת מצווה.

חזקוני פירש כי בגזירה שוה לומד מכהן גדול לכהן הדיוט שלא יבוא לאהל ולא יטמא בנגיעה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרמז; מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטיה; מרכא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפיטיה; תביר מרכא ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעם, ב"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.2 ויקרא אמר כא, א

ויקרא אמר כב,א - ב: [א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(טבל) [ב] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיו וַיִּנָּדְרוּ מִקִּדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַחֲלִיזוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי אֲשֶׁר הֵם מִקִּדְשֵׁים לִי אֲנִי ה':

ויקרא אמר כב,ט: (תרומה מיתה בידי שמים) וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא וּמָתוּ כִּי יַחֲלִיזוּ אֲנִי ה' מִקִּדְשָׁם:

ויקרא אמר כב,טו: (תרומה) וְלֹא יַחֲלִיזוּ אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶּן:

ויקרא קדשים יט,ח: (נותר בכרת) וְאֶכְלֶיז עֹנֵנוּ יִשָּׂא כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהָ:

בבלי סנהדרין פגא, האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב (וי' אמר כב,ג) וְלֹא יַחֲלִיזוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי

(באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) [וי' אמר כב,טו: אֶת] אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶן - בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויליף (לומד בהשוואת ענין) חילול (טבל שב-כב,ב) אל חילול מתרומה (שבו עוסק כב,טו). מה להלן

(בתרומה כב,טו) במיתה - אף כאן (בטבל כב,ב) במיתה. - ונילוף (מציעה הגמרא ללמוד) חילול (טבל שב-כב,ב) - חילול מנותר (רש"י

(וי' קד' יט,ח) כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל, מה להלן (בנותר) בכרת - אף כאן (בטבל) בכרת! - מסתברא, מתרומה הוה ליה למילף, שכן:

תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר. - אדרבה: מנותר הוה ליה למילף, שכן, פסול אוכל, אין לו היתר במקוה. -

הנך נפישן. רבינא אמר (טעם אחר): חילול דרבים (בלשון רבים בטבל) - (וי' אמר כב,ג) וְלֹא יַחֲלִיזוּ מַחֲלִילֵי דרבים (בלשון רבים בתרומה

(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יַחֲלִיזוּ עֲדִיף. וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן (שעונשו מיתה בידי שמים)? דאמר שמואל: מניין לכהן טמא

שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידי שמים - דכתיב (וי' אמר כב,טו) וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא וּגו' (טט) -

וּמָתוּ כִּי יַחֲלִיזוּ. טהורה - אין (כהן טמא האוכל תרומה טהורה עונשו מיתה בידי שמים), טמאה - לא (כהן טמא האוכל תרומה

טמאה לא ענשו במיתה בידי שמים). דאמר שמואל אמר רבי אליעזר: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה - שנאמר (טט) -

(וי' אמר כב,טו) וּמָתוּ כִּי יַחֲלִיזוּ (כהן טמא הגורם לחילול התרומה הטהורה, הוא במיתה בידי שמים), (פג,ג) פרט לזו שמחוללת ועומדת

(התרומה שנטמאה שלא ע"י כהן טמא).

(וי' אמר כב,טו) כִּי יַחֲלִיזוּ - מונח אתנה, רבוי והגבלה, הגביל מיתה בידי שמים על חילול תרומה טהורה בלבד, ריבה מחללי תרומה

טהורה לכהנים ולא כהנים טמאים.

ויקרא אמר כב,ג:

אָמַר אֲלֵהֶם לְדַרְתֵּיכֶם כָּל-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם אֶל-הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִישׁוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטָמְאוּ עָלָיו

וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה':

בבלי סנהדרין פגא, האוכל את הטבל מנלן ... מניין ... שהוא במיתה (בידי שמים)? ... דאמר שמואל משום רבי אליעזר: ... (למי הטבל

דומה יותר לתרומה או לנותר?) מסתברא, (בשבעה דברים הטבל דומה לתרומה וזה יותר מהארבעה דברים שבו הטבל דומה לנותר מבשר קדשים)

מתרומה הוה ליה למילף, שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר

רש"י מסכת סנהדרין פגא, (טבל דומה לתרומה בסיבות הבאות) תרומה חוצה לארץ וכו' - סימן הוא, זה תרומה וזה תרומה מעורבת בו

ואין נוהגין בחוצה לארץ, אבל נותר נוהג במדבר ובשעת היתר הבמות בכל מקום, ויש היתר לאיסורו, - זה יש היתר לאיסורו בהפרשה

וזה יש היתר לאיסורו דטביל ומותר בתרומה, אבל נותר אין היתר לאיסורו, זה נאמר בו חלול בלשון רבים ולא יחללו וזה בלשון רבים

כי יחללוהו, אבל נותר לשון יחיד קדש ה' חלל. פגול ונותר - אין נוהג לא בטבל ולא בתרומה אלא בקדשים.

שכן פסול אוכלין - נותר וטבל שניהם פסול המאכל, אבל תרומה פסול הגוף הוא, דכי יחללוהו בטומאת הגוף כתיב, טבל ונותר אין להם טהרה במקוה, אבל טמא בתרומה יש לו טהרה במקוה. שנאמר ושמו את משמרתו וגו' - לכהנים טמאים דבר הכתוב, בפרשת

אמור: איש איש מזרע אהרן.

... לְדַרְתֵּיכֶם - קדמא ואזלא במלה אחת, משווה אבות העומדים בסיני ובנים שיהיו בא"י למצווה זאת של אזהרת הכהנים שלא יטמאו

הקדשות ישראל. וגם בפסוק כב,ג

ספרא פרשת ד. אמר אלהם. אלו העומדים לפני בהר סיני לדרתים שיהג הדבר לדורות. אם נאמר לאבות למה נאמר לבנים, ואם

נאמר לבנים למה נאמר לאבות. לפי שיש באבות מה שאין בבנים, ובבנים מה שאין באבות. באבות מהו אומר (במדבר מטות מסעי לז

ח) וכל בת יורשת נחלה וגו' ... הרבה מצוות בבנים מה שאין באבות. הא לפי מה שיש באבות מה שאין בבנים, ובבנים מה שאין

באבות, צ"ל באבות וצ"ל בבנים.

ויקרא אמר כב,ג: אָמַר אֲלֵהֶם - מונח רביע, או אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם - מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, ע"פ רש"י מסכת

סנהדרין פגא, מסתברא, (בשבעה דברים הטבל דומה לתרומה וזה יותר מהארבעה דברים שבו הטבל דומה לנותר מבשר קדשים) מתרומה הוה ליה

למילף, שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר

ת"כ כבה, משוה שלמים לכל הקדשים אשר בני ישראל מקדישים לה' כולל עופות ומנחות ולבונה וקטורת שאינן זבחים, ולא החייב

בפיגול חייב בטמאה, ויהיה חייב משעה שיש לו מתירין.

להלן השוואת נכרתה - גרשיים בין פסוקים בספר שמות לענין חמץ ופסוק טומאת קדשי ישראל ע"י כהנים.

1. שמות בא יב,טו:

שָׁבַעַת יָמִים מִצֹּזֹת הָאֶבֶז אֶךְ בְּיָמֵי הָרִאשֹׁן תִּשְׁפִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתִיכֶם

כִּי כָל-אֶבֶז חֲמֵץ וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיָּוֶם הָרִאשֹׁן עַד-יָוֶם הַשְּׁבִיעִי:

2. שמות בא יב,יט:

שָׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמְצָא בְּבִתֵּיכֶם

כִּי כָל-אֶבֶז מִחֲמֹצֵת וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעֵבֶת יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֻזְבַּח הָאֶרֶץ:

3. ויקרא אמר כב,ג:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
 לרבוב, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

אמר אלהים לדתיתכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטמאתו עליו ונקרתה הנפש ההוא מקפני אני ה':

ר' יעקב לויפר, המודיע ח' טבת התש"ע, רמזים בטעמים, בשם דבר טוב, הרב בעריש ראזנבערג הי"ו, אמר ע' קמ"ו מובא פירוש רבי יהושע האדמו"ר מבעלז צ"ל ל-**ונקרתה** – גרשיים, שמות בא יב, טו וי"ט. א' מדרש איכה רבה א כח: לכך נאמר גלתה יהודה מעוני על שאכלו חמץ בפסח, כמה דאת אמר "לא תאכל עליו חמץ, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני", הרי שגלות מכפרת על עוון אכילת חמץ. ב' **ונקרתה** – גרשיים, רמז כי התיקון על כרת אכילת חמץ הוא "גרשיים" להתגרש ממקומו ולגלות למקום אחר. לעומת **ונקרתה** – גרשיים ויקרא אמר כבג, כפרש"י עה"ת יכול מצד זה לצד זה, יכרת ממקומו ויתישב במקום אחר? תלמוד לומר **אני ה'**, בכל מקום אני. כרת זה אינו נפדה בגלות.

טט – **ונכרתה** – בתנ"ך 18 מופעים, 16 מהם בתורה, 3 בטעם גרשיים, רוב האחרים בתנ"ך בתביר.
יב,טו ונקרתה הנפש ההוא מישראל – גרשיים מהפך פשטא זקא-קטן,
יב,יט ונקרתה הנפש ההוא מערת ישראל – גרשיים מהפך פשטא מונח זקא-קטן,
 גרשיים מהפך פשטא – כעין יצא מענינו לדון בענין אחר כענינו, יצא להקל ולא להחמיר, כלימוד איכה רבה א כח, וכפירוש רבי יהושע מבעלז צ"ל, שגלות פודה מכרת על אכילת כרת.
ויקרא אמר כבג, ונקרתה הנפש ההוא מקפני אני ה': – גרשיים דרגא תביר – כעין יצא מענינו לדון בענין אחר שלא כענינו, יצא להקל ולהחמיר, הלהחמיר כפרש"י שבכרת זה אינו נפדה בגלות. הלהקל שכל זמן שלא קרבו מתירי קדשי ישראל אין טמא מתחייב כרת על אכילת קדשי ישראל, ונלמד כך:

כל אישו – מונח לגרמיה (מונח פסק) **אשר יקרב** – מונח, **רש"י** ... ולמדוה רבותינו מגזירה שוה.
כל אישו – מונח פסק **אשר יקרב** – מונח **רש"י** ... וכי יש נוגע חייב? אם כן מה תלמוד לומר **יקרב**, משיכשר ליקרב, שאין חייבים עליו משום טומאה, אלא אם כן קרבו מתיריו.
 • טט – קריאה ללא פסק **כל איש** – מונח **אשר יקרב** – מונח, משמעו משיכשר ליקרב, חייבים על אכילה משום טומאה, כי קרבו מתיריו.
 • טט – קריאה עם פסק **כל אישו** – מונח פסק (כאן בתפקיד מונח לגרמיה) **אשר יקרב** – מונח, משמעו שלא הכשר ליקרב, כי עדיין לא קרבו מתיריו, לכן הם מפסיקים וטמא לא מתחייב כרת על אכילה בטומאה של קדשי ישראל.

השוואת **לדתיכם** בין שני מקראות
ויקרא אמר כבג, ונקרתה הנפש ההוא מישראל – מונח רביע **לדתיכם** – קדמא ואולא במלה אחת, **משווה** אבות העומדים בסיני ובנים שיהיו בא"י למצווה זאת של אזהרת הכהנים שלא יטמאו הקדשות ישראל.
 לעומת **ויקרא אמר כבג, ונקרתה הנפש ההוא מערת ישראל** – מהפך פשטא **לדתיכם** – מונח זקא-קטן במלה אחת, **כעין ריבה וריבה את הכל**, ריבה כל הדורות למצוות חדש בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית.

ויקרא אמר כבג:
איש איש מנרע אהרן והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר והנגע בקל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע:
בבלי חגיגה דב, הערל והטמא פטורין מן הראייה ... אלא ערל מנלן? הא מני רבי עקיבא היא דמרבי לערל כטמא דתניא ר"ע אומר (ויקרא אמר כבג) איש איש לרבות את הערל
רש"י ערל ישראל שמתו אחיו מחמת מילה וגו'; **לרבות את הערל**. שהוא כטמא שלא יאכל תרומה אם כהן הוא:
תורה תמימה ויקרא כבג, איש איש – לרבות את הערל שאסור בתרומה^(ט) [יבמות ע' א'];
תורה תמימה הערה ג) כלומר ערל ישראל, והוא **כהן ערל** שמתו אחיו מחמת מילה, ולכן לא נמול הוא, והוי דינו לתרומה כמו טמא, אבל **ערל עובד כוכבים מותר ליגע בקדשים**, וזו דרשת ר' עקיבא בגמ', ור' אליעזר יליף זה בגו"ש מתושב ושכיר כפי שיבא לקמן בפסוק י'. ורמב"ם בפ"ו ה"י מתרומות הביא בענין זה הדרשה דר"א, ולא ידעתי למה, וגו'.

תורה תמימה איש איש – אין לי אלא איש, אשה מניין ת"ל (פ' ג') מכל זרעכם^(ט) [תו"כ]:
מנרע אהרן – אין לי אלא זרע אהרן, אהרן עצמו מניין, ת"ל והוא צרוע או זב^(ט) [תו"כ]:

איש – מונח, כעין מלמד שתבנית הטעמים שאחריו מלמדת בתפקידה יותר מפעם אחת.
איש מנרע אהרן – גרשיים מונח רביע בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, האפשרויות הן: (א) לענין הכהן הערל שלא יאכל תרומה כטמא. (ב) **ערל עובד כוכבים מותר ליגע בקדשים** (תרומה)
מנרע אהרן – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, למשל מספר בני אהרן האסורים בקדשים (כאן במובן תרומה בלבד): טמא, ערל, טבול יום, בת כהן שלא נישאה, בת כהן שנישאה שלא לכהן ונתאלמנה או נתגרשה וזרע אין לה, אשת כהן, כהן גדול
והוא צרוע או זב – מהפך פשטא זקא-קטן, **בקדשים לא יאכל** – פשטא מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק לאתנח) עשוי לרמז לבנין אב או היקש. מי שיוודע שיציע פתרון.

והנגע בקל טמא נפש – פשטא זקא-קטן **או איש** – מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין אתנח לסלוק) עשוי לרמז לבנין אב או היקש המלמד כי **והנגע בקל טמא נפש** – מלמד שאין טמא נפש אלא במגע^(ט) [תו"כ]:
 וזאת טומאה קלה לעומת הנלמד מפסוקים אחרים שנבילה ומת מטמאין גם במשא – היינו גם בגדים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מראק = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאק – שנוי משמעות, רבוי ממשותף; מראק טפאק – יתור
לרבות, ככל מקום; דוגא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
(קרא – סדר קריאת; אלא = גיש"ט – יצא מהענין; קרא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 ויקרא אמר כא,א

ויקרא אמר כב,ד – ה: בדרך מוסר

והו איש איש מנרע אהרן והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר
והנני בכל טמא נפש או איש אשר-תצא ממנו שכבת-זרע:

והו או איש אשר ינע בכל-שרץ אשר יטמא-לו

או באדם אשר יטמא-לו לכל טמאתו:

בבלי עירובין צו יבלת באצילי דיו

אציל – מקום חיבור היד לגוויה, תחילת השתלשלות שבסופה עולם מעשה בחמש אצבעות (חמש גבורות)

בבלי עירובין קד מומי כהנים

ויקרא אמר כב,ד – ה: היא קבוצה של פסוקים שהן כעין כלל הצריך לפרט, או כלל ופרט המגדירים ומפרטים מומי כהנים קבועים
והולפים, הפוסלים לעבודת המקדש. סיפא פסוק (כ.ב), או באדם אשר יטמא-לו לכל טמאתו נראה כחוזר וכולל. מה מרבה הכלל
בתרא?

אפשר שהתשובה ניתנת ב-בבלי פסחים ג,ב "לא תימא שמץ פסול אלא שחץ פסול" – ע"פ רש"י – כיון שלא הייתה לשונו נקיה חקר
ומצאו שהוא גס רוח ובעל גאווה שאינו מודה בכל העבודות שעל כהן לעשות, טט – היינו בעל מום נסתר כאן מום רוחני ואמוני
בגון שאינו בעל מידות של ענוה והתבטלות לה', לא מאמין בכל צווי התורה כפי שהורו חז"ל

ויקרא אמר כב,ג:

ובת-כהן פי תהיה אלמנה ונרושה וזרע אין לה
ושכה אל-בית אביה פנעוניה מלחם אביה האכל
וכל-ך לא-יאכל בו:

אנציקלופדיה תלמודית כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

היתה נשואה לישראל ומת בעלה – בו ביום⁴⁸ – טובלת ואוכלת בתרומה (של בית אביה הכהן) לערב, עד ארבעים יום, שהוא זמן יצירת
הולד, שאפילו אם היא מעוברת, עד ארבעים יום אינו אלא מים בעלמא ולא עובר⁴⁹, אבל אחר ארבעים יום לא תאכל, ... הוכר עוברת,
היא מקולקלת למפרע עד ארבעים יום⁵¹, שאם אכלה תרומה אחר ארבעים יום עד שהוכר עוברת משתלמת קרן וחומש כדין זר שאכל
תרומה בשוגג⁵².

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

47. יבמות ס ב; רמב"ם מעה"ק פ"ח ה"ג. 48. רש"י. 49. גמ' שם ורש"י; רמב"ם שם. וע"ע יולדת. 50. גמ' שם ורש"י ותוס'. 51. גמ' שם; רמב"ם
שם. 52. רש"י, ועי' דרך מצותיך להמל"מ ח"ג שתמה שהרי בת כהן שנישאת לישראל אינה משלמת את החומש, עי' לעיל מתרומות פ"ז מ"ג. ועי'
רש"י יבמות סח ב ומרה"פ לירושלמי יבמות פ"ז ה"ד.

ובת-כהן – תלישא-קטנה, ענין של שיעור של ארבעים יום שהוא זמן יצירת הולד, אפשר כי כאן המקור לקביעה זאת לכל התורה.

ובת-כהן – תלישא-קטנה רמז לשיעור זמן הנמצא במלה פנעוניה כפירש בעה"ט מלא וי"ו לומר שאין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים
בלבד (בבלי כתובות לט,א)

וזרע אין לה – זקא מונח סגול, כעין מוסף מהענין על הענין, ללמד אם קיים זרע זרעה בין כשר בין פסול (נכדים וכו') עושה לה

מחיצה מלחם אביה ולא תאכל עוד ממנו,

אבל בשני מצבים הבאים שאפשר מרומזים בטעם זקף-קטן במלת פנעוניה יחול עליה הקלה המרומזת בתבנית הטעמים של וְשָׂכָה אֶל-
בֵּית אָבִיהָ – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, (א) היה לה זרע או זרע זרעה ומת (ב) אין לה זרע אבל קיים זרע זרעה
(נכדים וכו') משפחה ונכרית שאינו נקרא זרע ולכן אוכלת מלחם אביה (גם בבבלי יבמות סח ב טא א)

מלחם אביה האכל ע"פ ת"כ והתורה והמצוה ממלת מלחם יש ללמוד שלא כל לחם אביה היא תאכל. אפשר כי ובת-כהן – תלישא-

קטנה, גם בתפקיד הודעה על כעין מחיצה בלחם אביה כי אוכלת רק מתנות כהונה בגבולין (תרומה, זרוע לחיים וקובה) ולא שוק וחזה
התנופה ושאר קדשים שהוא זוכה בהם משולחן גבוה;

אנציקלופדיה תלמודית כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

בת כהן שנישאת לישראל ונתאלמנה או נתגרשה ואין לה זרע ממנו, אף על פי שחזרת לתרומת בית אביה, אינה חוזרת לאכילת חזה
ושוק⁵³, שנאמר: ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל⁵⁴, במורם מן הקדשים לא תאכל⁵⁵, או שנאמר: ובת כהן
וגו' ושבא אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל⁵⁶, הא אינו מדבר אלא בקדשי הגבול⁵⁷, אם מפני ש"מלחם" משמעו ולא כל לחם,
פרט לחזה ושוק, שלחם משמע כל מאכל⁵⁸, חזרת היא לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק⁵⁹ או שמלחם אביה תאכל משמעו לחם
הקנוי לאביה – והיינו תרומה, שקנויה לכהנים להיות שלהם⁶⁰ – פרט לחזה ושוק, שמשולחן גבוה הוא זוכה⁶¹, או: מלחם וגו', לחם
ולא בשר⁶², או שנאמר: ואת חזה (א"ת טור תשנן) התנופה ואת שוק התרומה תאכלו וגו' אתה ובניך ובנתיך אתך⁶³, בזמן שאתך⁶⁴.
ולא חזה ושוק בלבד, אלא אף זרוע בשלה מאיל-נזיר* והלחמים שעמו ולחמי-תודה* ובכור⁶⁵, בכלל מורם מן הקדשים הם, ואסורים
לה עולמית, אחר שנישאת לזר⁶⁶. בירושלמי יש חולקים וסוברים שאוכלת אף בחזה ושוק, ואמרו: מלחם אביה תאכל, לרבות חלות
תודה ורקיקי נזיר⁶⁷.

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

53. יבמות סח ב; רב בירושלמי יבמות פ"ט ה"ח; רמב"ם תרומות פ"ו ה"ז. 54. ויקרא כב יב. 55. יבמות שם ופז א דרשת רבינא בר שילא, ועי'
רש"י שם; רמב"ם שם. 56. שם ג. 57. תו"כ שם. 58. רש"י. 59. יבמות פז א, דרשת רבה בר אבהו; רמב"ם שם ה"ט; ועי' מנ"ח מצוה רפג
שהרמב"ם כתב שתי הדרשות שמלחם ולא כל לחם אין איסור לאו, רק לאו הבא מכלל עשה, אלא שהוא מגלה על הכתוב בתרומת הקדשים לא
תאכל שהוא אף בחזרת, וכן כל האמוראים הוצרכו לדרשות האחרות להוכיח על הכתוב בתרומת הקדשים וכו'. 60. רש"י. וע"ע מתנות כהונה. 61.
יבמות שם דרשת רב פפא. 62. שם, דרשת רב ספרא. 63. ויקרא י ד. 64. שם, דרשת רבא. 65. ע"ע בכור בהמה טהורה שהוקש לחזה ושוק. 66.
מנ"ח שם. 67. בירושלמי יבמות פ"ט ה"ח ר' שמעון בן יוחי ור' יוחנן. ועי' יפ"ע יבמות סח ב שר"ל שהמדובר בירושלמי הוא כשחזרת בשביל בנה,
ול"מ כן בירושלמי שהרי הביאו הפסוק מלחם אביה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
הפניות השורות: אחת: סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – (מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

מְלַחֵם אָבִיהָ תֹאכֵל – **מְלַחֵם אָבִיהָ** – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות על תרומה, שקנויה לכהנים להיות שלהם⁶⁰ אף זרוע בשלה מאיל-נזיר* והלחמים שעמו ולחמי-תודה* ובכור⁶⁵, בכלל מורם מן הקדשים הם, ואסורים לה עולמית, אחר שנישאת לזר⁶⁶.
תֹאכֵל – אתנח, מגביל את המאכלים שבת כהן השבה לבית אביה אוכלת, וזה מתאים עם הדרשה ממלת **מְלַחֵם** ולא כל לחם.

כִּי תִהְיֶה ... וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ – קדמא ואולא ... גרשיים מהפך פשטא, אפשרות ללימוד בכעין קל וחומר עם דיו שאין הבא מן הדיון (הלמד) עולה על הנידון (המלמד).

הפסוק **ויקרא אמר כב,ג**: **וּבַת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בְּתָרוּמַת הַקִּדְשִׁים לֹא תֹאכֵל**:
 מנתק בת כהן מתרומה וקדשים של בית אביה הכהן. נאמר כי זה הפסוק המלמד.

מזה נלמד כי בת כהן שנשאה לכהן ומת זרוע אין לה, מתנתקת מתרומה וקדשים של בית אביה. נאמר כי זה הלמד.

בא הפסוק **ויקרא אמר כב,ג**: **וּבַת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמִנָּה וְגִרוּשָׁה זָרָעָא אִין לָהּ וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ פְּנֵעוּרִיהָ מְלַחֵם אָבִיהָ תֹאכֵל** ומחזירה לאכילה בבית אביה, אבל לפי ההצעה של קל וחומר עם הגבלת דיו, גם בת כהן שהייתה נשואה לכהן ומת, אפשר כי לא תחזור לאכול קדשים בבית אביה, רק תרומה.

ומה שהבאנו מ-**א"ת** בירושלמי יש חולקים וסוברים (שבת כהן שהייתה נשואה לזר) שאוכלת אף בחזה ושוק, ואמרו: מלחם אביה תאכל, לרבות חלות תודה וריקיקי נזיר⁶⁷. כתב בהערה 67. ירושלמי בימות פ"ט ה"ח ה' שמעון בן יוחי ור' יוחנן. ועי' יפ"ע יבמות סח ב שריל שהמדינר בירושלמי הוא כשחזרות בשביל בנה, ול"מ כן בירושלמי שהרי הביאו הפסוק מלחם אביה. והפסוק מלחם נדרש למעט קדשים. וכל מי שיכול להאיר הסוגיה מוזמן להציע פתרון.

מוסף רש"י (יא – יג) **ויליד ביתו וגו' ובת כהן כי תהיה לאיש זר וגו' ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה זרוע אין לה**. "כל דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירונו הכתוב לכללו בפירוש". כמו שאמר הכתוב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו, ובתו בכלל יליד ביתו היתה בין פנויה בין נשואה, ויצא לידון בדבר חדש, שלאחר שנישאת לזר אינה אוכלת בתרומה, דכתיב (**ויקרא אמר כב,ג**) **וּבַת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בְּתָרוּמַת הַקִּדְשִׁים לֹא תֹאכֵל**:

הואיל והוציאה הכתוב מן הכלל, אי אתה יכול להחזירה לכללה, אפילו היא אלמנה או גרושה, אם לא יחזירנה הכתוב לכללה בפירוש, דכתיב (**ויקרא אמר כב,ג**) **וּבַת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמִנָּה וְגִרוּשָׁה זָרָעָא אִין לָהּ וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ פְּנֵעוּרִיהָ מְלַחֵם אָבִיהָ תֹאכֵל** (רש"י על ברייתא דרבי ישמעאל)

וּבַת-כֹּהֵן – תלישא-קטנה, **אור החיים** ואומרו **וּבַת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמִנָּה** וגו', מדבר הכתוב בבחינת נשמה לנשמה, שאין מגיעה דביקות הרע כל עיקר, אלא שהיא בורחת והולכת לה כמו שאמרנו, והוא מה שנתן **טעם וּבַת-כֹּהֵן תִּלְשָׁא לומר כי בחינה זו מעולה ביותר** ולזה אין זר אתה ההשערה בעיון זה היא כי אחד מתפקידי טעם תלשא, הנקרא תלישא-גדולה במנהג אשכנזים, לרמוז על דבר מובחר, ראש, מקור. אור החיים פירש **טעם וּבַת-כֹּהֵן תִּלְשָׁא לומר כי בחינה זו מעולה ביותר**. בהנחה שלא הייתה לאור החיים גירסה שבה בת-כהן בתלישא-גדולה, אזי **תִּלְשָׁא** כשם כללי לתלישא-גדולה ותלישא-קטנה מרמזת על תפקיד **בחינה מעולה**, הדומה להשערה **דבר מובחר**. אפשר לומר כי בחינה נעלה היא כעין מחיצה לעצמה. (י' אייר התשס"ט) לא שיערתי כי גם תלישא-קטנה מרמזת לבחינה מעולה.

ויקרא אמר כב,טז – יט:

[טז] וְהִשְׂיִאוּ אוֹתָם עֵינֵי אִשְׁמָה בְּאֶקְלָם אֶת-קִדְשֵׁיהֶם כִּי אִנִּי ה' מְקַדְשָׁם: פ
[יז] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [יח] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיֵיו וְאֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קָרְבָּנוּ לְכָל-נְדָרֵיהֶם וְלְכָל-נְדָבוֹתָם אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ ה' לַעֲלֹה:
[יט] לְרִצְוֹנְכֶם תָּמִים זָכַר בַּפִּקֵּר בַּכְּשָׁבִים וּבַעֲזִים:
ויקרא אמר כב יז:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: - מַרְכָּא טַפְחָא מַרְכָּא סְלוֹק

לימד על כל הפרשה כולה שיהא בלא תעשה ... **לאו אמור**. שיש לומר לישראל שיש כאן גם מצוות לא תעשה בדבר זה. ומכל מקום למדנו לענייננו שלשיטת רבי יהודה **לאו הבא מכלל עשה נידון כלאו**.

טט - היות ו-**פסוק טז** מסתיים ב"כי אני ה' מקדשם" וכמעט בסוף הענין ב-**פסוק לב** מסיים "אני ה' מקדישכם" בשני הפסוקים **אני ה'** - בחיבור מרכא טפחא

אמנם **פסוק טז** מסיים פרשה פתוחה אך כיון ש-**פסוק יז** פותח במרכא טפחא אפשר שמרמז להקיש שבגלל הקדושה והחביבות של ישראל לפני ה' יהיה בפרשה זאת משמעות "לאמר" לאו אמור - זְהִירוֹת יִתְרָה, שלשיטת רבי יהודה לאו הבא מכלל עשה נידון כלאו.

ויקרא אמר כב,יט: **לְרִצְוֹנְכֶם תָּמִים זָכַר בַּפִּקֵּר בַּכְּשָׁבִים וּבַעֲזִים:**

רש"י (יט) **לרצונכם** - הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני, שיהא לכם לרצון; 'אפיימנט' בלעז. ואיזהו הראוי לרצון? **תמים זכר בכקר בכשבים ובעזים** - אבל בעולת העוף אין צריך תמות וזכרות, ואינו נפסל במום אלא בחסרון אבר (ראה תו"כ אמור פרשתא ז,ב). **לְרִצְוֹנְכֶם** – (סלוק) אתנח ללא טפחא, מגביל ללא שנוי כלשהו, היינו ע"פ רש"י שלימות הראוי לרצות, הראוי לרצון.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא = מרכיב, מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שני משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפחא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק – סוד שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.4 ויקרא אמר כא,א (התשע"ד)

ויקרא אמר כא,ב:

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יַחַלְלֵל אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵי
 כִּי יָנַר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִיוֹ אֲנִי ה' :

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן וְלֹא יַחַלְלֵל - מונח זקא-קטן אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵי - טפחא מונח אתנה

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן - אם פשטא על פועל ואחריו שני שמות עצם או סמיכות – הלימוד על שני ענינים. כאן פשטא על שם עצם טעם מונח על מלת שלילה וזקא-קטן על פועל ורבו זוגות הלימודים:

(א) כ"ג אינו הולך אחר המטה (לא תעשה), מקריב אונן (העבודה מותרת לו אך לא חובה ואם יניחנה מרצון עובר בלאו)

(ב) ראב"ע: אחר המת (לא יצא) והוא הנכון גם כן יתכן שלא יצא מן המקדש כי אם לדבר מצוה

(ג) ועוד מצינו שנחלקו רבותינו בפרק שני של מסכת זבחים (טז). ואמרו, אונן מנא לן דמחיל עבודה, דכתיב ומן המקדש לא יצא ולא יחלל, הא אחר שלא יצא חלל ורבי אלעאי אמר מהכא, הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם (לעיל י"ט)

(ד) כהן גדול עבודתו כשירה ואילו כהן הדיוט עבודתו פסולה

(ה) והסוגיא ששנויה בסנהדרין (יט), זקא-קטן, שאינו יוצא אחר המטה עמהם אלא הם נכסין והוא נגלה הם נגלין והוא נכסה דברי רבי מאיר, ורבי יהודה אומר אינו יוצא מן המקדש כלל, וכו' (ראה רמב"ן), כל זה אסמכתא מדבריהם. וגו' וסמכו אותה לכתוב הזה כדרך האסמכתות בתלמוד.

טטוד"ל – לענ"ד יתכן והאסמכתות בנויות על תבנית הטעמים פשטא (על שם עצם) מונח (על מילת שלילה) זקא-קטן (על פועל)

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן וְלֹא יַחַלְלֵל - מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש מכהן גדול באופן הפוך לכהן הדיוט.

הקש הפוך ראשון: וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן, שני פשטים כפ' רש"י (טט א-) אינו הולך אחר המטה. (טט ב-) ועוד מכאן למדו רבותינו שכהן גדול מקריב אונן, וכן משמעו, אף אם מתו אביו ואמו, אינו צריך לצאת מן המקדש, אלא עובר עבודה.

הקש הפוך שני: כפ' רש"י וְלֹא יַחַלְלֵל אֶת מִקְדָּשׁ, (טט א-) שאינו מחלל בכך את העבודה, שהתיר הכתוב, (טט ב-) הא כהן הדיוט שעבר אונן, חלל.

כִּי יָנַר - פזר תלישא-גדולה ללא קדמא או אזלא אחריהם

ירושלמי סנה' פ"ב ה"א (וילנה ט ב) אמר ר' לעזר כהן גדול שחטא מלקין אותו, ואין מעבירין אותו מגדולתו. אמר ר' מא כתיב (וי אמר כא,ב) כִּי יָנַר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִיוֹ אֲנִי ה' כביכול מה אני בקדושת, אף אהרן בקדושתו.

אור שמחה כלומר, כשם שאצל הקב"ה לא שייך חילול כביכול, אף כה"ג הוא תמיד בקדושתו ולא תשתנה קדושתו אף לאחר שחטא והלקו אותו. וקדריש ליה מ- אֲנִי ה' דמיותר, דהא כתיב בסוף הפרשה (וי אמר כא,טו) אֲנִי ה' מְקַדְּשׁוֹ.

(וי אמר כא,ב) כִּי יָנַר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִיוֹ אֲנִי ה' - (אתנה) פזר תלישא מונח דרגא תביר טפחא מרכא סלוק.

- יָנַר – תלישא - להודיע יחודיות כה"ג, ויחודיותו מתבררת בתבנית הפסק דיבור שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִיוֹ - מונח דרגא תביר טפחא. אפשר כעין שתי סדרות של דרגא תביר טפחא, היינו קבוצות פרטים מצטרפים, ומאופיינים ע"י אֲנִי ה' מרכא סלוק וזה שפירש אור שמחה כביכול מה אני בקדושת, אף אהרן ... תמיד בקדושתו ולא תשתנה קדושתו אף לאחר שחטא והלקו אותו.

- אפשר כִּי פזר ילמד למקום אחר, דווקא כה"ג מחזירין אותו לקדושתו דכתיב נזר שמן משחת אלקיו וגו' אבל נשיא שלקה דלית כתיב ביה אין מחזירין.

- אפשר כִּי יָנַר פזר תלישא ללא קדמא ואזלא אחריהם, ילמד למקום אחר, למשיחת מלך ואינו כעין בנין אב כי לא דומה משיחת כהן גדול למשיחת מלך. כִּי יָנַר – כ"ג משיחתו בכעין אות כִּי יוֹנִית (האות X) ואילו משיחת מלך כמין יָנַר (WWWWW)

תפארת ישראל - יכין מסכת כריתות פרק א

(כג) והסך בשמן המשחה. שנעשה רק פעם א' ע"י משה, ומושחין ממנו את הכה"ג בין גבות עיניו תמונת והוא כי יוֹנִית [ע"י מ"ש זבחים פ"י ס"י ל"ז], ולמלך מזרע דוד מושחין במצחו כמין נזר [ע"י רמב"ם פ"א מכלי מקדש ה"ט]

- אן בדרך דרש כעין נחת דרגא במלקות ומחזירין אותו

בבלי כריתות ה,ב ת"ר: מושחין את המלכים כמין נזר, ואת הכהנים כמין כי. אמר רב מנשיה: כמין כי יוני.

רש"י כריתות כמו יָנַר - סביב על ראשו. כמין כִּי - אות יוֹנִית ועשוי כזה /במקור מופיע במקום זה האות הלטינית איקס/

רש"י מנחות ע"ב, כמין כִּי - יוניי שבלשונוני קורין לכ"ף שלהן כי שהיה נוטל מן השמן באצבעו כמין כי יוניי.

תוספות בבלי מנחות ע"א, כמין כִּי - צייר בקונט' כמין טי"ת ובפירושי חומש פי' גימל ויש מפרשים כמין נזר או כמין כ' ובערוך פירש דתניא בכריתות (דף ה:): המלכים מושחין כמין נזר והכהנים כמין כִּי יוֹנִית פירוש יצק שמן על ראש [אהרן] ויורד אילך ואילך כמין שני מרגליות וזהו צורתו.

ויקרא אמר כא,א:

כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מִיָּד מִזְרַע אֶהְרֶן הַכֹּהֵן לֹא יֵגֵשׁ לְהַקְרִיב אֶת-אֲשֵׁי ה'
 מִזֶּם בּוֹ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵי לֹא יֵגֵשׁ לְהַקְרִיב:
 כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מִיָּד - גרשיים מונח רביע, יצא מן הכלל ללמד על הכלל, אפשר כפרש"י לרבות שאר מומין.

ויקרא אמר כב,לב,לג:

[לב] וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת-שֵׁם קִדְּשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:

[לג] הַמוֹצֵיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵיוֹת לְכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה' פ

וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת-שֵׁם קִדְּשִׁי - מהפך פשטא מונח זקא-קטן וְנִקְדַּשְׁתִּי - קדמא זקא-קטן במלה אחת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכיב = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק 1 – סדר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיבה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיבה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

רש"י ולא תחללו לעבור על דברי מזידין. ממשמע שנאמר **ולא תחללו**, מה ת"ל **ונקדשתי**? מסור עצמך וקדש שמי, יכול ביחיד?
ת"ל בתוך בני ישראל. וכשהוא מוסר את עצמו, ימסור עצמו על מנת למות, שכל המוסר עצמו על מנת הנס אין עושיין לו נס וגוי
ולא תחללו את-שם קדשי - מהפך פשטא מונח זקף-קטן **ונקדשתי** - קדמא זקף-קטן במלה אחת,
* פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב, הקש, כאשר מצוים הגויים לעבור על מצוה ממצוות ה' ברבים כדי לעבור על
הדת (היינו שעת השמד) אז ימסור עצמו על קידוש השם ולא רק בע"ז, ש"ד וג"ע שזה גם ביחיד וגם שלא בשעת השמד

רמב"ם יסודי התורה פ"ה ה"א

כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומוזהרין שלא לחללו שנאמר ולא תחללו את שם
קדשי, כיצד כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנאמר
במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וחי בהם ולא שימות בהם, ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו.

ילקוט שמעוני תורה פרשת אמור רמז תרמג

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כתוב בפסוק ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים). מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא
שם עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה. והיכי עביד הכי והא אמר רבי יהודה המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם
תעבדו, לדבר מצוה שאני. והא מצוה הבאה בעבירה היא, מצוה דרבים שאני דכתיב **ונקדשתי בתוך בני ישראל**, אין פורסין על שמע
ואין עוברין לפני התיבה ואין נושאין כפיהן ואין קורין בתורה ואין מפטירין כנביא פחות מעשרה דאמר קרא **ונקדשתי בתוך בני
ישראל** כל דבר שבקדושה לא יאה פחות מעשרה, מאי משמע דתני רבינא אחיה דרבי חייה בר אבא קמיה דר' חייה בר אבא אתיא תוך
תוך, כתיב הכא **ונקדשתי בתוך בני ישראל** וכתיב התם **הבדלו מתוך העדה הזאת** מה להלן עשרה אף כאן עשרה, (ויקרא אמר כב לג)
המוציא אתכם מארץ מצרים על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על מנת שתמסרו עצמכם לקדש שמי. להיות לכם לאלהים על
כרחכם. אני ה' אני נאמן לשלם שכר

ונקדשתי - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. **תורה שלמה** ע"פ **ירושלמי מגילה ... בבלי**

סנהדרין עד, ב, בבלי ברכות כא, ב מקור לכך שדבר שבקדושה לא יהיה בפחות מעשרה ללמוד מקדמונים מבני יעקב עשרה,
מעדת מרגלים עשרה.

ונקדשתי - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. ה' הקדים להוציאם ממצרים על תנאי שאח"כ ימסרו עצמם
לקדש שמו (ויקרא אמר כב, לג) **המוציא אתכם מארץ מצרים** על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על מנת שתמסרו עצמכם
לקדש שמי. **להיות לכם לאלהים** על כרחכם. **אני ה'**: אני נאמן לשלם שכר
אני – טפא, כמשנה משמע, אתם עמי, אני עמכם, אתם נגדי, אני נגדכם.

ויקרא אמר כב, א - ב: [א] וידבר ה' אל-משה לאמר:

(טבל) **[ב] דבר אל-אֶהרֹן וְאֶל-בְּנָיו וְגִזְרוּ מִקְדְּשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קְדְשִׁי אֲשֶׁר תֵּם מִקְדְּשֵׁים לִי אֲנִי ה':**

ויקרא אמר כב, ט: (תרומה מיתה בידי שמים) **וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׁאוּ עָלָיו חֹטָא וּמָתוּ בּוֹ כִּי יִחַלְלוּ אֲנִי ה' מִקְדְּשֵׁים:**

ויקרא אמר כב, טו: (תרומה) **וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-קְדְשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לְה':**

ויקרא קדשים יט, ח: (נותר בכרת) **וְאֶכְלֶינָה עֹנֵי יִשָּׂא כִּי-אֶת-קְדֹשׁ ה' חָלַל וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ:**

בבלי סנהדרין פג, א האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב (וי' אמר

כב, ג) **וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קְדְשִׁי** (באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) **[וי' אמר כב, טו: אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לְה' -**

בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויליף (לומד בהשוואת ענין) **חילול** (טבל שב-כב, ב) אל **חילול** מתרומה (שבו עוסק כב, טו). מה להלן

(בתרומה כב, טו)) במיתה - אף כאן (בטבל כב, ב)) במיתה. - ונילוף (מציעה הגמרא ללמוד) **חילול** (טבל שב-כב, ב) - **חילול** מנותר **(רש"י**

וי' קד' יט, ח) **כִּי-אֶת-קְדֹשׁ ה' חָלַל**, מה להלן (בנותר) בכרת - אף כאן (בטבל) בכרת! - **מסתברא**, מתרומה הוה ליה למילף, **שכן:**

תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר. - אדרבה: מנותר הוה ליה למילף, שכן, פסול אוכל, אין לו היתר במקוה. -

הנך נפישן. רבינא אמר (טעם אחר): **חילול** דרבים (בלשון רבים בטבל - **וי' אמר כב, ג)** **וְלֹא יִחַלְלוּ** דרבים (בלשון רבים בתרומה

וי' אמר כב, טו) **וְלֹא יִחַלְלוּ** עדיף. וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן? (שעונשו מיתה בידי שמים)? דאמר שמואל: מניין לכהן טמא

שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידי שמים - דכתיב **(ויקרא אמר כב, ט)** **וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׁאוּ עָלָיו חֹטָא** וגוי

(טט) **וּמָתוּ בּוֹ כִּי יִחַלְלוּ**. טהורה - אין (כהן טמא האוכל תרומה טהורה עונשו מיתה בידי שמים), טמאה - לא (כהן טמא האוכל תרומה

טמאה לא נענש במיתה בידי שמים). דאמר שמואל אמר רבי אליעזר: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה - שנאמר (טט) -

וי' אמר כב, ט) **וּמָתוּ בּוֹ כִּי יִחַלְלוּ** (כהן טמא הגורם לחילול התרומה הטהורה, הוא במיתה בידי שמים), **(פג, ב)** פרט לזו שמחוללת ועומדת

(התרומה שנטמאה שלא ע"י כהן טמא).

(ויקרא אמר כב, ט) **כִּי יִחַלְלוּ** - מונח אתנה, רבוי והגבלה, הגביל מיתה בידי שמים על חילול תרומה טהורה בלבד, ריבה מחללי תרומה

טהורה לכהנים ולא כהנים טמאים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפיטשה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנתקל, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = נרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מוציאה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.5 יוקרא אמר כא,א (התשע"ה)

ויקרא אמר כא,א: וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה אָמַר אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאֶמְרַתְּ אֲלֵהֶם לִגְפֹשׁ לֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּי:

(ב) **כִּי אִם־לְשֹׂאֵרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו וְלֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּי וְלֹא־יִטְמָא:**

(ג) **וְלֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּי הַקָּרֵב אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הִיָּתָה לְאִשׁוֹ יִטְמָא:**

כִּי אִם־לְשֹׂאֵרוֹ – במידה גורעין ומוסיפין נשנה מיקום שלש אותיות **כִּי אִם־לְשֹׂאֵרוֹ** מתקבלת באמצע בסדר אותיות הפוך המלה של"ם, אפשר שזאת אחת האפשרויות למה מרמות תבנית הטעמים של הכתוב **כִּי אִם־לְשֹׂאֵרוֹ** – יתיב זקף-קטן, שתי דרשות הקשורות למלה של"ם (א) הקשר בין הכהן ובין אשתו **אִם־לְשֹׂאֵרוֹ** – מקף כרב-מצב (א) ארוסה (ב) אשתו הנשואה לו, ורק לנשואה מטמא (ב) הדרשה לאיזה קרובים מטמא **אִם־לְשֹׂאֵרוֹ** – מקף כרב-מצב (א) קרוב שגופו חסר חלק(ים) (ב) קרוב שגופו שלם, ומטמא רק לקרוב שגופו שלם

ויקרא אמר כא,ד: לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמּוּי לְהַחֲלוֹ:

ויקרא אמר כא,ו: קְדָשִׁים יִהְיוּ לֹא־לְהִיָּהֶם וְלֹא יִחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשִּׁי ה' לָחֵם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מְקַרְבִּים וְהָיוּ קְדָשׁ:

ויקרא אמר כא,יב: וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יִחַלֵּל אֶת־מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵיו כִּי נָזַר שְׁמֵן מִשְׁחַת אֱלֹהֵיו עָלָיו אֲנִי ה':

במדבר נשא ו,ז: לְאָבִיו וְלֵאמֹו לְאֶחָיו וְלִאֲחָתוֹ לֹא־יִטְמָא לָהֶם בְּמַתָּם כִּי נָזַר אֱלֹהֵיו עַל־רֹאשׁוֹ:

... בְּעַמּוּי - אתנה **לְהַחֲלוֹ** - טפחא סלוק במלה אחת

ספרא אמור פרשה א (פרק בלי מספר)

(טו) **(וי' אמר כא,ד)** לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמּוּי, מה ת"ל (?) לכאורה הפסוק יתר כי התורה הזוהירה **(כא,א)** לִגְפֹשׁ לֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּי לכל נפש פרט

לנוכחים (להלן) לפי שנאמר **(וי' אמר כא,ב,ג)** לֵאמֹו וְלֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּי וְלֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּי (ג) וְלֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּי (א) מטמא להם בין פסולים בין כשירים יכול אף

לאשתו (ש-ב, כא,ב) נקראת **שְׂאֵרוֹ**) יטמא בין כשירה בין פסולה תלמוד לומר **(וי' אמר כא,ד)** לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמּוּי יש (כהן) בעל (אשה)

שמטמא ויש (כהן) בעל (אשה) שאין מטמא, הא כיצד מטמא הוא לאשתו כשירה, ואינו מטמא לאשתו פסולה. **(טז) (וי' אמר כא,ד)**

בְּעַמּוּי (תו"כ מוסיף על אשתו הפסולה שלא נטמא לה גם מקרוביו שלא נטמא להם) בזמן שעושים כמעשה עמיו (נטמא להם), לא (נטמא) בזמן

שפרשו מדרכי ציבור, (תו"כ מסביר מדוע הכהן לא מטמא לאשתו הפסולה כי היא גרמה) **(וי' אמר כא,ד)** לְהַחֲלוֹ, נהג מנהג כזה (שהפסולה חיה

עמו) הרי הוא חולים (תו"כ לומד עוד מוסיף מצב חולין לכהן) יכול יהיו חולים לעולם תלמוד לומר **(בְּעַמּוּי)** [לְהַחֲלוֹ] בזמן שהוא

[מתעסק] עמו (עם המת) הרי הוא חולים, פירש הרי הוא בקדושתו.

התורה"מ [י] (מלב"ם) ... פי' ביבמות (דף כב ודף צ) שהכתוב באר התנאי **לְהַחֲלוֹ** והלמ"ד הוא כמו למד של לנפש. שלא יטמא הבעל

אל האשה המחללת אותו (שחללה אותו בחייה עמו) דהיינו לאשתו פסולה שהגם שהוא אינו מתחלל פי' שמורדת אותו מקדושתו, (ואינו

משמש ככהן כאשר היא עמו)

... והנה מלת **בְּעַמּוּי** פרש"י כשהיא תוך עמיו **לאפוקי** מת מצוה, [וכ"ה בירושלמי פ"ז דנזיר] (אם אין אחרים שיעסקו בקבורתה הכהן

שחללה עד מותה יקברנה)

אבל הלא כבר אמר זה **(וי' אמר כא,א)** לִגְפֹשׁ לֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּי: וע"כ פי' שמ"ש שני פעמים בעמיו (פסוק כא,א ו-כא,ד), בא א' מהם להוציא

אם יצא מן העם ע"י שפי' מדרכי צבור, וכמו שדרשו ביבמות ובכ"מ **(שמ' לש' כב,ב)** וְנִשְׂאָ בְּעַמּוּי בזמן שעושה מעשה עמו, ואמר

שאעפ"י שהיא בעמיו (שלא פירשה מדרכי ישראל פרט להיותה עם הכהן) לֹא יִטְמָא ... לְהַחֲלוֹ אם היא פסולה, משא"כ בשאר קרובים

מטמא לפסולים (כגון אמו שנתחללה) כל שלא פירש מדרכי צבור, דהיינו שאין שומרים החגים והמועדים ופורשים מדרכי ישראל

כמ"ש ביור"ד (סי' שמה סע' ה)

... ת"ל לְהַחֲלוֹ ... שלא יטמא באופן שיחל כהונתו ע"י שאם מטמא למתים אינו כהן [כמ"ש בפ"ז דבכורות] והוא חולין. ורמז ג"כ

הדרוש שדרשו בנזיר (דף מג) לְהַחֲלוֹ במי שאינו מחולל (שלא יחלל עצמו) יצא זה שמחולל ועומד. דהיינו בזמן (כהן או נזיר) מתעסק

במת מותר ליגע במת אחר באותה עשה והאזהרה הוא רק אם פירש מן המת שאז אינו מחולל והוא בקדושתו (אע"פ שהוא טמא).

וקאמר שם שדרוש זה מוכח ממ"ש לְהַחֲלוֹ ולא להחל. וז"ש בזמן שהיא עמו הרי הוא חולין:

הסבר **שיעורי היום** (רב מיכל סילבר הי"ו) משולב בלשון **בבלי נזיר מב,ב** נאמר ככהן **(וי' אמר כא,ד)** לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמּוּי לְהַחֲלוֹ: ,

ופירושו שלא יטמא טומאה המחללת אותו, ויש ללמוד מזה שאזהרת לאו זה נאמרה במי שאינו מחולל, כהן שאינו טמא ומחולל מן העבודה

מחמת טומאתו, יצא זה שהוא מחולל ועומד, כהן שנושא את המת והוא מחולל ועומד אינו באזהרת טומאה.

בבלי נזיר מג,א (תוכן הסוגריים ע"פ **שיעורי היום**) ת"ר: לְהַחֲלוֹ - עד שעה שימות (מיתה ממש ולא גוסס או מגויד), רבי (לומד מיתה ממש

מכתוב בנזיר) אומר: **(במ' נשא ו,ז)** בְּמַתָּם יטמא - עד שימות. מאי בינייהו? אמר ר' יוחנן: משמעות דורשין איכא בינייהו (מהיכן ממעטים

את הגוסס והמגויד), ר"ל אמר: (מהיכן ממעטים) גוסס איכא בינייהו; למאן דאמר מ- לְהַחֲלוֹ - אפילו גוסס (נחשב כמת ומוזהרים להתרחק,

אבל לא מגויד), למ"ד בְּמַתָּם - עד שימות אין, גוסס לא (מת ולא מוזהר עליו). ולמ"ד מ- לְהַחֲלוֹ, הכתיב: בְּמַתָּם! מיבעי ליה לכרדבי;

דתניא, רבי אומר: **בְּמַתָּם** אינו מטמא (עד שימותו ממש), אבל (לא מוזהר אם) מטמא בנגעם (של צרוע) ובזיבתם (של זב). ולמאן דאמר

בְּמַתָּם (למעט גוסס שמוזהר עליו), הא מיבעי ליה להאי סברא! א"כ, לימא קרא במות, מאי בְּמַתָּם? שמעת מינה תרתי (לומד שאין

מוזהרים עד שימות והגוסס מותר (לא מוזהר עליו). ולמ"ד בְּמַתָּם, הכתיב: לְהַחֲלוֹ! לְהַחֲלוֹ להכי הוא דאתא, (הכהן מוזהר על טומאה) במי

שאינו מחולל (כל עוד אינו מחולל), יצא זה שמחולל ועומד (הנושא כבר טומאת מת אינו מוזהר על מת נוסף). ולמ"ד מ- לְהַחֲלוֹ (למעט מגויד

ומילה זאת לא יתירה), הא מיבעי ליה להאי סברא! א"כ, לימא קרא להחל, מאי לְהַחֲלוֹ? שמעת מינה תרתי. (אינו מוזהר אלא כשהוא חלל

לאפוקי מגויד)

רמב"ם הלכות אבל פ"ב,הט"ו ... לפיכך אסור לכהן להתטמא למת אפילו בעת שמתטמא לקרוביו שנאמר לֹא יִטְמָא אינו מטמא

לאחרים וגו'. הרמב"ם פוסק שלא כדרשת תו"כ

... אבל **כסף משנה** הביא מנזיר ומאבל רבתי כי כהן העוסק במתו יכול לעסוק גם במתים אחרים כל זמן שלא פירש. ...

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפחא – יתור לרבוב, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצג פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

דכי אמרי' הושיטו לו מתו ומתו אחר ונגע פטור בחיבורי אדם במת אבל פירש ממתו ונגע במת אחר חייב וטעמא משום דמוסיף טומאה על עצמו שאדם כשהוא תפוס במת הנוגע בו כנוגע במת עצמו ונעשה אב הטומאה וכשפירש מן המת הוא עצמו אב הטומאה והנוגע בו ראשון לטומאה וכתבו הרמב"ן והרא"ש ולא תימא הא דקתני יכול יהא חייב ת"ל להחלו חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא דתניא באבל רבתיה היה עומד וקובר את מתו עד שהוא בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר פירש הרי זה לא יטמא

לא יטמא – מרכא טפחא, יתור לרבוב על הכהן את הנזיר?
לא יטמא – מרכא טפחא, יתור לרבוב על אשתו פסולה, שגם **לא יטמא** לקרובים אשר פירשו מדרכי צבור
... בעיניו – אתנה, מגביל את **לא יטמא בעל בעיניו** וכאשר האשה האסורה לו היא מת מצוה כן יטמא לה.

להחלו – טפחא סלוק במלה אחת. טפחא התפקיד רבוי מצבי חולין לכהן, וסלוק בתפקיד הגבלה. טפחא כרובי מצבי חולין לכהן, בנוסף לאשתו פסולה. אפשר שבה שאל לדרוש ו"ו יתירה במלת **להחלו** כפי' התורה מ' מלמד בזמן ש(כהן או נזיר) מתעסק במת (קרובים שמטמא להם, ומת מצוה) מותר ליגע במת אחר באותה שעה, (טעם סלוק בתפקיד הגבלה שהנגיעה במת אחר היא רק כאשר נוגע במת שחייב לעסוק בו) והאזהרה הוא רק אם פירש מן המת שאז אינו מחולל והוא בקדושתו (ואינו נוגע במת אחר).

ויקרא אסר כאה:
לא-יקרחה יקרתי קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו
ובבשרם לא ישרטו שרטה:

(י' קד' יט, כח) וְשָׂרְטוּ לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בְּבָשָׂרְכֶם וְכִתְּבֶתְכֶם קַעֲלֹעַ לֹא תִתְּנוּ בְּכֶם אֲנִי ה' ;
 (דב' דאה יד, א) בְּגִימֵי אֶמֶם לֹא תִתְּגַדְּדוּ וְלֹא-תִשְׂיִמוּ קַרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת:

ספרא אמור פרשה א פרק א

(א) (י' אמר כאה) **לא-יקרתי** יכול על חמש קריחות לא יהיו חייב אלא אחת ת"ל **קרחה** לחייב על כל קריחה וקריחה. (ב) **בראשם** מה תלמוד לומר לפי שנאמר (דב' דאה יד, א) **לא תתגדדו ולא-תשימו קרחה בין עיניכם למת**: שיכול אין לי חייבים אלא על בין העינים בלבד מנין לרבוב את הראש תלמוד לומר **בראשם** לרבוב את הראש. (ג) יכול ככהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות חייבי' על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת ולא יהיו חייבים אלא בין העינים בלבד תלמוד לומר (י' אמר כאה) **קרחה** (דב' דאה יד, א) **קרחה** לגזירה שוה מה (י' אמר כאה) **קרחה** האמורה ככהנים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים אף (דב' דאה יד, א) **קרחה** האמורה בישראל חייבים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים ומה קרחה האמורה בישראל אין חייבים אלא על המת אף קרחה האמורה ככהנים לא יהיו חייבים אלא על המת.

לא-יקרתי – מקף כרב-מצב פעולת קריחה (א) רבוי קריחות חיוב אחד (ב) חיוב על כל קריחה.
בראשם – זקא-קטן, שתי דרשות (א) לרבוב לחיוב את כל הראש (ב) למעט החיוב לקריחה לראש בלבד ורק על מת ורק על כגרים (רמב"ם ספר המצוות לא תעשה קעא)

(ד) (י' אמר כאה) **ובבשרם לא ישרטו שרטה** יכול על חמש שריטות לא יהיה חייב אלא אחת תלמוד לומר שרטה לחייב על כל שריטה ושריטה. (ה) יכול הכהנים שריבה בהם הכתוב מצוות יתירות חייבים על כל שריטה ושריטה אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצוות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת תלמוד לומר (י' אמר כאה) **שרטה** שרטה (ט: (י' קד' יט, כח) **ושרטו**): לגזירה שוה מה שריטה האמורה ככהנים חייבים על כל שריטה ושריטה אף שריטה האמורה בישראל חייבים על כל שריטה ושריטה ומה שריטה האמורה בישראל אינו חייבים אלא על המת (ט: זה נלמד מ-דברים ראה יד, א) אף שריטה האמורה ככהנים לא יהיו חייבים אלא על המת.

דרך הלימוד היא כנראה כך: (דב' דאה יד, א) ... **ולא-תשימו קרחה בין עיניכם למת**: מקרחה לבני ישראל לקרחה לכהנים (י' אמר כאה), **לא-יקרחה יקרתי קרחה בראשם**, מקרחה לכהנים לשרטת לכהנים באותו פסוק (י' אמר כאה) **שרטה** ומשרטת לכהנים חוזרים לשרטת לבני ישראל (י' קד' יט, כח) **ושרטו**

רש"י לפי שנאמר בישראל (י' קד' יט, כח) **ושרטו לנפש לא תתנו** יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת, ת"ל **לא ישרטו שרטה**, לחייב על כל שריטה וגו'

* טט - נשלב בפרש"י שהוא ע"פ ספרא את הכעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, לפי שנאמר בישראל לעיל (י' קד' יט, כח) **ושרטו לנפש לא תתנו** היינו קודם לנאמר לכהנים, ולכן יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת, ת"ל לא ישרטו שרטה, לחייב על כל שריטה וגו'.

* ע"פ ספרא **שרטת שרטה** בשני הכתובים ללמוד לגזרה שוה, מה הכהנים (טט המוזכרים אחרי ישראל) חייבים על כל שריטה כך בישראל על כל שריטה. מה בישראל אינו חייב אלא על המת כך ככהנים אינו חייב אלא על המת.

* **ובבשרם** – קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, תומך בגזרה שוה ממוקדם למאוחר וממאוחר למוקדם. ולא היינו משיגים זאת מדבר הלמד מענינו ומדבר הלמד מסופו

ובבשרם – קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, אפשר בא ללמוד משרטת בבשרם שהיא על מת לקרחה שבראשם רק על מת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מראק = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק | – סודר שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנטוש אחר בהלכה;

1.6 ויקרא אמר כא, א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא אמר כג, ט: וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר:

[תו"ש [נא], לקח טוב פס' כג] למה לא נאמר (טט: פסוק פתיחה כמו) ("אמר כג, ט) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר על יום חג הבכורים (טט: שמתחיל בו בסיפא של ("אמר כג, טז) כהמשך למצוות ספירת העומר) אלא על קצירת העומר והבאתו. ללמדך שהוא (טט: חג הביכורים) סמוך עליהם וכו'. שביום שמתחיל ספירת העומר בו ביום יום הביכורים וסימנך ב"ש (פי' יום ב' של פסח באותו יום נופל חג השבועות) לפיכך הוצרך לומר בו ("אמר כג, ט) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר:

("אמר כג, ט) וַיִּדְבֹר ה' – מרכא טפחא כיתור לרבות על מצוות הבאת וספירת העומר גם את מצוות חג השבועות כיחידה אחת. אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר – מונח סלוק, מונח מרבה, סלוק מגביל. ביחד כעין רבוי מגבולות. ע"פ [תו"ש [נג], ויק"ר פכ"ח-ד] ישראל זכו לירש הארץ בזכות מצות העומר לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם ("אמר כג, ז) כִּי-תִבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ ... וּקְצַרְתֶּם אֶת-קִצְיָהּ וְהִבַּאתֶם אֶת-עֹמֶר, ע"כ. לענ"ד אֶל-מֹשֶׁה מלמד שבית דין מוזהרים ללמד כל שנה לבני ישראל כי זכות ירושת הארץ מגבולת וצריכה התחדשות כל שנה ע"י מצוות ספירת והבאת העומר לאותה שנה והתיקון שמצוות אלה מתקנות. ועוד מגבילה שזמן חג השבועות תלוי בספירת חמשים ימים, כי זהו ענין התיקון, ולא בתאריך קבוע. כך שאם עיברו את חג השבועות יתקיים בה' סיון ולא בו' סיון.

ענין התיקון: העומר הינו ביכורי שעורה ובא מצה (היינו שלא חמץ), ביום החמישים מתחילת ספירת העומר מביא ביכורי חטים בצורת לחם חמץ. והסברו להלן

ויקרא אמר כג, יז: מְמוֹשְׁבֵיכֶם תִּבְיֹאוּ לַחֶם תִּנְיֹפֶה שְׁתִּים שְׁנֵי עֶשְׂרִים סֶלֶת תִּהְיֶינָה חֶמֶץ תִּאָּפֶינָה בַּכּוּרִים לַחֶם: מְמוֹשְׁבֵיכֶם – קדמא ואולא במלה אחת, מלמד על שוויון, שקילות

[רש"י בבלי זבחים נז, ב] – שוויון בין כל מנחות תודה הבאים חמץ להיות מעשרון סולת. שתי הלחם, כל לחם מעשרון סולת. ועשרה לחמי תודה חמץ נעשים מעשרון סולת אחד, וכנגדם שלושים מצות של תודה גם נעשים מעשרון סולת אחד.

[הרב דוד מרדכי גולדנברג ה"ח] שוויון בין שני הלחם ובין התודה. בשניהם בלבד קדש הקרבן קדש הלחם. חמץ מרמז על גאווה. לכן בכל הקרבנות אין מנחת חמץ. יוצא מן הכלל שתי הלחם של עצרת, כי ע"י כח תורה שנתנה בעצרת וע"י הכנה הקודמת לה של ספירת העומר אפשר לראות בכל דבר חמרי את הא-לקות שבו וזה הסבר האדמה"ז שהנפת העומר נותנת הכח לתקן נפש הבהמית שע"י זה ניתן הכח להניף לחמי חמץ בשבועות עדות שהחומר יכול להתעלות מעל להשתלשלות הרוחנית. מכח זה נובע כח כל יחיד להביא קרבן תודה של חמץ שע"י חטאיו מגיע למצוקה וקורא אל השם בתשובתו וה' מצילו, ומודה לה'. הבאת לחמי חמץ הוא עדות על התיקון, שחובותיו מתהפכים לזכויות, במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים.

ויקרא אמר כג, יז: דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תִבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת-קִצְיָהּ וְהִבַּאתֶם אֶת-עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְיֹתְכֶם אֶל-הַכֹּהֵן:

("אמר כג, יז) דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם – גרשיים מהפך פשטא מונח זקא-קטן,

זקא-קטן מורה על שני למודים, שאחד מהם עשוי להיות בתבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא, והשני כפשט או כיוצא מפשט הכתוב.

("אמר כג, יז) דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, בד"כ תבנית טעמים זאת תפקידה ללמד יצא להקל. אבל הבאת העומר בט"ז ניסן בכניסת ב"י לא", כדי להתיר חדש מתבואות א"י זה החמרה. ועוד קשה על מה שנלמד מ-(בב' שלח טו, ב) כִּי תִבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ מְמוֹשְׁבֵיכֶם המלמד שרק הפרשת חלה נתחייבה מיד אחרי הכניסה לא". מצוות אחרות התלויות בארץ החלו רק אחרי 14 שנות כיבוש וירושה. אז מדוע היו צריכים להביא עומר בט"ז ניסן מיד אחרי הכניסה לא"י?

הסבר בדרך אגדה: ("אמר כג, יז) דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל, מלמד כי הקב"ה עשה עמם נפלאות בכניסתם לא". אמנם מכתוב "כי תבואו" בפר' שלח התחייבו רק בחלה בכניסתם לא"י ושאר המצוות התלויות בארץ החלו רק אחרי 14 שנות כיבוש וירושה. אבל עצם כניסתם לא", ב' ניסן, מיד כבשה להם את כל הארץ (כולל תבואותיה), והקב"ה זיכם לאכול מתבואת הארץ המיוחדת, שתבואותיה שוים למן שאכלו במדבר (כמרומו ב-(השע' ה"א) וַיֵּאכְלוּ – קדמא ואולא במלה אחת בתפקיד שוויון). לכן, נעשו בתבואות א"י של בקעת יריחו נפלאות אחדות: (א) תבואה שעמדה בפחות משליש גידולה והפטורה מהבאת עומר אם עומדת למאכל בהמה (אבל אפשר להביא ממנה עומר כדי להתיר חדש (מנחת חינוך)), גדלה עד מלוא גידולה כחמישה ימים ובט"ז ניסן הביאו ממנו עומר; (ב) בד"כ אין מביאים עומר מבקעת יריחו כי התבואה שם לא משובחה, אבל כאן הביאו ממנה שהתבואה הייתה משובחה; (ג) כמות התבואה ואיכותה היו כל כך טובים שלא אכלו תבואה מערבות מואב כל אותה שנה (אלשיך). יש לומר שהנאמר ב-(השע' ה"א) וַיֵּאכְלוּ מֵעֹבֶר, היינו מצות הפסח הראשון בא"י אכלו כדעת רד"ק וסיעתו מתבואה ישנה, כגון מערבות מואב או מתגרי אומות העולם, ואחרי הנף העומר מתבואת א"י אכלו רק מ"תבואה חדשה" של א"י.

ספרא אמור פרשה י פרק י (א) ("אמר כג, יז) כִּי-תִבְאוּ יכול משבאו לעבר הירדן תלמוד לומר אֶל-הָאָרֶץ המיוחד (כגר' הח"ח, פ"י הח"ח: היא ארץ ישראל שהיא זבת חלב ודבש כדאייתא בפרשת בכורים). (ב) יכול משבאו לעמון ומואב תלמוד לומר אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם, לכם ולא עמון ומואב.

("אמר כג, יז) כִּי-תִבְאוּ – מקף כרב-מצב (א) מקום ביאה (ב) זמן ביאה.

("אמר כג, יז) אֶל-הָאָרֶץ – מקף כרב-מצב מקום ממנו מביאים עומר (א) ארץ ישראל (ב) גם ארץ עמון ומואב (ג) כל מושבות בני ישראל.

נלמד ממה שכתוב בתו"כ כאן וממה שכתוב ב-[בבלי מנחות פג: פד.] כפי שהובא ב-[תו"ש [נג]] שלא מדובר על זמן ביאה, אלא מדובר על מקום ביאה. ולא מדובר בביאה אל (א) ארץ עמון ומואב, ממזרח לנהר הירדן, שאמנם משנכבשו מעמון ומואב ע"י סיוחן, טוהרו לכיבושן ע"י בני ישראל. ואף שארץ עמון ומואב היא מארץ עשר העמים שהובטחה לאברהם אבינו, בינתיים אין היא מארץ-ישראל לענין העומר; (ב) ולא מדובר כדעת ר' יוסי בר רבי יהודה האומר (במנחות שם) (כג, לד) ממושבתיכם – כל מקום שאתם יושבים משמע, ועומר בא מחוצה לארץ.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך-פסוק – מוציא-פסוק; מרכא – מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאק – שניו משמעות; רבוי משמעות; מרכא טפאק – יתור
לרבות, ככל מקום; דוגא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, כד"כ מצב
אחד נדרש; פסק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
(קפא – סדר קריאת; אולא = גיש = גיש"ס = יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

אלא מדובר שהעומר בא אך ורק מארץ-ישראל שממערב לנהר הירדן. ובתבואות א"י נעשו נפלאות המרומזות בטעמי הכתוב:
פִּי-תְבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמשה ימים.

[אלשיך] (השע ה"א), וַיֹּאכְלוּ מֵעֵבֶר הָאָרֶץ מִמִּחְרַת הַפֶּסַח מִצּוֹת וְקִלְיֵי בָעֲצִים הַיּוֹם הַהוּא: הנה אומרו **מִצּוֹת וְקִלְיֵי** יראה לבל י
צורך, כי מי לא ידע שלא יאכל חמץ בפסח, ואם אמר מצות למה אמר קלוי. והנה בגמרא **[בבלי ראש השנה יג,א]** הקשו איך הקריבו
העומר מֵעֵבֶר הָאָרֶץ, והלא **(וי אמר כג,)** קִצְרִיָּם אמר רחמנא ולא קציר גוי. ומתוך המשא ומתן מסיק דבעשור לחדש שנכנסו
עדיין לא בא השליש ביד גוי, ובחמשה יומי נתמלאת התבואה ונגמרה, כי **(דניאל יא טז)** אֲרֵץ-הַצְּבִי כתיב.
(השע ה"ג), בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר – תרסא קדמא, תרסא בתפקיד שיעור, מלמדת דבעשור לחדש (לניסן) שנכנסו (לארץ ישראל המערבית לירדן)
עדיין לא בא השליש (לגידול התבואה) ביד גוי (וטעם קדמא בא ללמד שמשכנסו לארץ זה היה מיד כיבוש, וכך קדמא בעלות ישראל על התבואה
קודם שהביאה שליש גידולה, ואיסור חדש עד שיובא העומר), ובחמשה יומי נתמלאת התבואה ונגמרה (אפשר שזה מרומז ב-**(וי אמר כג,)**
פִּי-תְבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמשה ימים), כי **(דניאל יא טז)** אֲרֵץ-הַצְּבִי כתיב.

ספרא ... (ג) (וי אמר כג,) וקצרתם את קציריה שתהא תחילה לכל הנקצרים, יכול אף של בית השלחים ושל בית העמקים, תלמוד
לומר קצירכם, קצירכם של כולכם אמרתי, ולא של בית השלחים ושל בית העמקים **(רמב"ם הל' תמידין ומוספים פ"ז,ה"ג)** בית
השלחים (שבעמקים).

נסביר תבניות הטעמים של הכתוב **(וי אמר כג,)** ונתבאתם את עומר ראשית קצירכם – מרכא מקף תביר מרכא טפאק,
ראשית קצירכם – מרכא טפאק, יתור לרבות למצוות הבאת העומר את התבואות הבעל הגדלות על הגשם (הנקרא כל מים) שזה משותף
לרוב המגדלים, בלשון תו"כ: **קצירכם של כולכם**, קציר למאכל האדם ולא לצורך מצוה לפנות מקום לבית האבל או לבית המדרש.
ראשית קצירכם – מרכא טפאק, יתור לרבות בקציר העומר שלוש סאין ואחרי י"ג נפות מוציא מהם עשרון אחד למצוות הבאת העומר.
את עומר – מקף כרב-מצב מקור העומר למצוות הנף העומר בבית המקדש (א) תבואה הגדלה על כל מים (שדה בעל) היא "כרמל" רך
ומלא. האם גם (ב) תבואה הגדלה על השקיה בידי אדם, או תבואה של בית העמקים (השקיה ובמקום גידול לא משובח) והיא יבשה.
את עומר ראשית קצירכם – תביר מרכא טפאק, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העומר אשר לא חלה עליהם הלכה בקשר
לעומר. זה ממעט למצוות הנף העומר הבאה מבית השלחים ומן העמקים.
את קציריה – מקף כרב-מצב למי מיועד קציר התבואה (א) לאדם (ב) לבעלי חיים. **את קציריה** – אתנח, מגביל איסור חדש לקציר
המיועד לאדם. תו"כ דורש מלת קציריה.

(ד) (ממלת) קציר (לומדים) ולא הקיטניות (ע"פ תוספתא מעשרות פ"ב,ה"ג קצין של קטניות, אינן נקצרות אלא נקצרות), (יתור אות ה"א במלת)
קציריה (מלמדת) לא השחת (משחת התבואה ממאכל אדם), רבי יהודה אומר אם התחיל עד שלא הביאה שליש קוצר ומאכיל לבהמה
ולחיה ולעופות ופטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב במעשרות (ע"פ **[התורה"מ (מלבי"ם)]** הקוצר תבואה להאכילה לבהמה קודם
שהביאה שליש גידולה לא נכללת באיסור חדש), ר' שמעון אומר (לא נכלל באיסור חדש) אף משהביאה שליש (כאשר) מתחיל קוצר ומאכיל
לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב במעשרות,
קציריה – קציר מה' מיני תבואות החייבות בחלה אבל הקוצר מה' אלו לשחת לבעלי חיים, לר' יהודה עד שלא הביאה שליש גידולה פטור
מחדש אבל משהביאו שליש גידולם חייבים בחדש ולכן ימתין להבאת העומר או עד שיעבור ט"ז ניסן. ולר' שמעון תבואה לשחת בכל זמן
גידולה פטורה מחדש.

(וי אמר כג,) ונתבאתם את עומר ראשית קצירכם – מרכא תביר מרכא טפאק, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העומר ובתכונה
אחת בעלי הלכות לא שוות לפרטים בקשר לנושא.
אם טעמי כתוב זה אינם עוסקים בהבאת העומר אלא בהיתר חדש או הפרטים הם תבואה למאכל אדם, תבואה למאכל בעלי חיים. תבואה
המיועדת לאדם בכל זמן של גידולה יש בה איסור חדש. תבואה המיועדת לבעלי חיים יש בה איסור חדש משהביאה שליש גידולה ובפחות
מזה פטורה.

את קציריה – מקף כרב-מצב למי מיועד קציר התבואה (א) לאדם (ב) לבעלי חיים.
את קציריה – אתנח, מגביל איסור חדש לקציר המיועד לאדם.
את קציריה – מלת "את" מרבה לאיסור חדש בנוסף על קציר לאדם גם (ע"פ ר' יהודה) שחת לבעלי חיים הבא מתבואות מה' מינים
שכבר הביאו שליש גידולן.

ויקרא אמר כג,ד: ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד-עצם היום הזה עד הכיאתם את-קרנן אל-היכם
חַקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל מִשְׁבְּתֵיכֶם: ס

(וי אמר כג,ד) ולחם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ [רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה,ב] השיעור הוא
בית, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל. ע"פ **[פתחי תשובה יורה דעה סימן רצ"ב ס"ק ב]** בגדר חדש
היו תבואות שהביאו שליש גידולן לפני יום ט"ז ניסן יום הקרבת העומר)

(וי אמר כג,ד) את-קרנן – מקף כרב-מצב קרנן העומר: (א) עומר וכבש (ב) עומר ללא כבש. וע"פ **[רבי יוסף בכור שור]** ע"פ **[תו"כ פ"ד יג]**
(וי אמר כג,ד) את-קרנן אל-היכם – העומר. דהכבש אינו מעכב החדש,
(ג) בלי הבאת עומר – שתי דעות נידונות להלן:
[בבלי ראש השנה לא,א] משנה. בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן
זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש, ושיהא יום הנף (העומר ב-ט"ז ניסן) כולו אסור (באכילה מתבואות שהשרישו לפניו).

סיכום: כאשר יש הקרבת עומר, בירושלים אוכלים מיד, בגבולין אוכלים מחצות היום. כאשר אין הקרבת עומר מבורר משמעות
(וי אמר כג,ד) עד-עצם – מקף כרב-מצב משמע **עצם היום הזה** (א) משהאיר המזרח ביום ט"ז ניסן (ב) משעבר כל יום ט"ז ניסן. והלכה
כדעה (ב)

ולחם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ **[רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה,ב]** השיעור הוא **בית**, וזמן
היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות, אחת: סלוק – סוף-ספוק – מגביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספאק – שנוי משמעות, רבו מתפשט; מרכא ספאק – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספאק – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר ספאק – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא ספאק – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קפא – סדר קיימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

גמרא ... ושיהא יום הנפ כולו אסור. מאי טעמא? מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו: אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח (של ט"ז ניסן) - עכשיו נמי ניכול. ולא ידעי דאשתקד לא הוה (הקרבת) עומר - (ולכן כש) האיר מזרח התיר, השתא (השנה, עכשו) דאיכא (הקרבת) עומר - עומר מתיר (ולא הארת המזרח מתירה). - (שואלת הגמרא) **דמיבני אימת (לאיזה זמן) בניית המקדש יש לחשוש שיגרום בעיה בהנפת העומר?** **אילימא דאיבני ב(אור יום) שיתסר - הרי (כבר קדם ו) האיר מזרח (ה) התיר. אלא דאיבני בחמיסר - מחצות היום (של ט"ז) ולהלן לשתרי, דהא תנן: (בזמן המקדש) הרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן, לפי שאין בית דין מתעצלים בו (שלמדנו שגם הרחוקים מבית המקדש מותרין לאכול מתבואות חדשות כי בית הדין מקפידים להקריב העומר לפני חצות יום ט"ז)!** - **לא נצרכא (להסבר הקודם אלא), דאיבני בחמיסר סמוך לשקיעת החמה. אי נמי - דאיבני בליליא (ואז לא יספיקו לקצור ולהכין העומר לזמן לפני חצות ט"ז).**

(הסבר אחר) (אמר) רב נחמן בר יצחק (מסורת הש"ס: [אמר]): רבן יוחנן בן זכאי: (בבלי ראש השנה לב, בשיטת רבי יהודה אמרה, דאמר (וי אמר כגיד) עד-עצם הַיּוֹם הַזֶּה, עד עצמו של יום. וקסבר: עד - ועד בכלל (שכל יום ט"ז אסור). ומי סבר לה כוותיה (האם רבי יהודה סובר כרבן יוחנן בן זכאי)? והא מפליג פליג עליה (מפשט הגמרא להלן נראה שהם חולקים), דתנן: משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנפ כולו אסור. אמר רבי יהודה: והלא מן התורה הוא אסור, [דכתב, (וי אמר כגיד) עד-עצם הַיּוֹם הַזֶּה]! - התם רבי יהודה הוא דקא טעי (בהבנת דברי ריב"ז): איהו (ר' יהודה) סבר: רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר, ולא היא: מדאורייתא קאמר (ואינם חולקים). - והא התקין קתני (ולשון זאת משמע מרבנן)! - **מאי התקין - דרש (הכתוב (וי אמר כגיד) עד-עצם הַיּוֹם הַזֶּה) והתקין (שאיסור החדש עד עבור ט"ז ניסן הוא מדאורייתא).**

סיכום: כאשר יש הקרבת עומר, בירושלים אוכלים מיד, בגבולין אוכלים מחצות היום. כאשר אין הקרבת עומר מבורר משמעות **(וי אמר כגיד) עד-עצם - מקף כרב-מצב משמע עצם הַיּוֹם הַזֶּה (א) משהאיר המזרח ביום ט"ז ניסן (ב) משעבר כל יום ט"ז ניסן. והלכה כדעה (ב)**

וְלַחֵם - תראא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ [רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה, ה"ב] השיעור הוא כזית, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל.

(רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה, ה"ב)
 החדש כיצד כל אחד מחמשה מיני תבואה בלבד אסור לאכול מהחדש שלו קודם שיקרב העומר בט"ז בניסן שנאמר **(וי אמר כגיד) וְלַחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ,** (טט: שיעור האיסור) וכל האוכל **כזית חדש** קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה בכל מקום ובכל זמן בין בארץ בין בחוצה לארץ בין בפני הבית בין שלא בפני הבית, (טט: שינוי בזמן היתר אכילה מהחדש לפי קיום בית המקדש ולפי מקום האוכל) אלא שבזמן שיש מקדש משיקרב העומר הותר החדש בירושלים, והמקומות הרחוקין מותרין אחר חצות שאין בית דין מתעצלין בו עד אחר חצות, ובזמן שאין בית המקדש כל היום (א-הגהות מיימוניות ע"פ תקנת ריב"ז) כולו אסור מן התורה, ובזמן הזה במקומות שעושיין (ב-הגהות מיימוניות כרבי חנינא דאמר הכי) שני ימים טובים החדש אסור כל יום י"ז בניסן עד לערב מדברי סופרים.

[שו"ע י"ד הלכות חדש סי' רצג, ס"א] <א> אסור (א) לאכול חדש (ב) (ג) [א] מתבואת חמשת המינים [ש"ך: חטים, וכוסמין ושעורים ושכולת שועל והשיפון] עד שיקרב העומר שהוא בט"ז בניסן, שנאמר: **(וי אמר כגיד) וְלַחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עד-עצם הַיּוֹם הַזֶּה והאידיא, דליכא עומר, אסור כל יום ט"ז. ובח"ל, שעושיין ב' ימים, אסור כל יום י"ז עד תחלת ליל י"ח.**

[<א> ט"ז יורה דעה סימן רצג ס"ק א] אסור לאכול חדש כו'. - נ"ל דעיסה שנלושה בשמרים של חדש אסור כל העיסה ולא מהני כאן ביטול בס' מתרי טעמי. חדא דהרי מצינו בגמ' פרק אין מעמידין בשם ר"ת במחלקתו עם ר"ח בשמרי י"ז וד"ל ואם נתנן בעיסה כל העיסה אסורה דכל מידי דלטעמא עבידי אפי' באלף לא בטיל כו' וכ"פ בש"ע סי' קכ"ג בסעיף ט"ו לעיל. שנית דה"ל חדש דבר שיש לו מתירין ואפי' באלף לא בטיל כמ"ש הרא"ש בתשו' ריש כלל ב' לענין שכר שנעשה משעורים של חדש ומביא ראיה מן ירושלמי שאמר בפירוש כן. כתבתי זאת לפי שראיתי מקצת נזהרין מחדש וכדבר הזה לא נזהרין והוא טעות בידם:

וְלַחֵם - תראא, בתפקיד שיעור אסור של חדש שניתן לעיסה בכל שהוא משתי סיבות: (א) ניתן לשם חימוץ (מתן טעם) אפילו באלף לא בטל. (ב) חדש (הוא) דבר שיש לו מתירין (אם ימתין עד זמן היתר) ואפי' באלף לא בטיל אבל פתחי תשובה כתב להקל בשמרים של חדש **(ג) פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ג] מתבואת חמשת המינים - [עבה"ט בשם ט"ז דעיסה שנילושה בשמרים כו' ועיין בת' משכנות יעקב סימן ס"ה שכו' סמך נכון להקל בשמרים אף להמחמירין במשקה דחדש והוא מש"ס דב"ב דצ"ז ע"ש ועיין בתשובות שרמזתי לעיל סק"א]:**

(ב) פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ב] מתבואת חמשת המינים - ע' בתשובת בית אפרים ח"ד סימן ס"ח שכ' דתבואה שלא הביאה שליש יש בזה משום איסור חדש כמו שחייבת בחלה ע"ש:

וְלַחֵם - תראא, בתפקיד שיעור אסור של חדש דתבואה שלא הביאה שליש יש בזה משום איסור חדש